

Előfizetési feltételek:
 Egész évre . . . . . 6 ft. —
 Fél évre . . . . . 3 ft. —
 Negyedévre . . . . . 1 ft. 50 kr.
 Tisztelettel kérem, csapán a kiadó hivatalában B-Gyarmaton.
 A lap szerkesztésében a nyilatkozatokhoz való jogot mindenki megvan, a szerkesztőnek kell engedni.

NOGRÁDI LAPOK

Hirdetések díja:
 Az első sor . . . . . 5 kr.
 Minden sor . . . . . 30 kr.
 Négy sor . . . . . 100 kr.
 Hirdetést felvenni a kiadó. Nagyon kevés a hirdetéses hely, ezért a hirdetéseknek kell engedni.
 Hirdetési pénzek, reklámok és hirdetések a kiadóhoz tartoznak.

politikai, társadalmi és közgazdasági hetilap.

Előfizetési felhívás

A NOGRÁDI LAPOK

1874-ik évi folyamára.

Előfizetési árak:

Egész évre . . . . . 6 ft.
 fél évre . . . . . 3 ft.
 negyedévre . . . . . 1 ft. 50 kr.
 B-Gyarmaton havonként . . . . . 50 kr.
 Gyűjtőknek minden egyszerre megrendelt öt példány után egy tiszteletpéldány jár.
 A gyűjtő leveket jövő számunk hozza.

Az előfizetési pénzek a szerkesztőhöz, vagy Kék László nyomdatulajdonoshoz, legcélszerűbben postai utalvánnyal, a nyomtatandó példányok iránti tájékozás a pontos szétküldés tekintetéből mielőbb küldendők. Az első évről is szolgálhatunk teljes számu példányokkal. —

B-Gyarmat decz. 13.

Ha a kedvezőtlen körülmények összejátszása s nem tagadható botlásaink folytán nem sodortattunk volna is a mai nehéz körülmények közé: még akkor is mélyen leverő jelenségnek kellene felismerünk azon könnyelmű közönyt, melylyel minden téren s minden alkalommal találkozunk.

Mintha a tetterő, a hazafias érület, a férfias becsvágy annyira megszibadt, kibalt s elenyészett volna közöttünk, hogy sem képesek, sem hajlandók nem lehetünk a kicsinyes érdekeken felülemelkedve, mindennapi teendőinket kívül egyebet is végezni. —

Vagy talán a politikai küzdelmekben túlfeszített idegeink tagadták meg a szolgálatot s most kimerülve pihenünk babérainkon, s a hiszen teljesített kötelesség tudata fölment a további teendőktől.

Keleti indolenciák az eddiginél is nagyobb mérvben látszik rajtuk erőt venni, s most még azon erőt sem foglalkoztatjuk, melyet eddig legalább a politikai téren edzettünk.

Azt hittük, hogy ha a túlzásig vitt politizálás, és szereplési viselkedés nem lesz annyira mindennapi kenyerünk, önként foglaljuk el az eddig parlagon hevert teret s öröknök megfelelő tevékenységet fejtenünk ki mindenben, mit a köz és magánérdek javall.

S most, midőn valahára ide jutottunk, tespedés, pangás, részvétlenség és közöny jellemzi köz- és magánéletünket.

A társadalom egyebütt hatalom, mely fölemel és leajut, jutalmaz és büntet, mely munkál, teremt és elcsöpört mindent mi nem életre való, — nálunk csak fogalom, melynek gyakorlati jelentősége alig több a semminél.

A közszelem, mely a társadalmat egyebütt áthatja, csodákat művel, nálunk csak pillanatra éleszhető fel s csak egyes esetekben ad életjelt.

Innen van, hogy a legnemesebb eszmék sem nyerhetnek megtetszelést, a kiállók szava elhangzik a pusztában, s nincs fogékonyág semmi iránt, ami nem sarkal a legzűlkében vett magánérdekeken.

Ha a szalmatűz mulékony melegől fellobbanunk is, s nemes felgerjedésünk eredményessé lesz, csakhamar visszaesünk előbbi szenvtelenségünkbe s bukni engedjük az egy időre felkarolt ügyet s kárba veszni az eddigi eredményeket, a nélkül, hogy elég erőnk lenne újra kezdeni, s pótolni a veszteségeket.

A jó sorsra bizunk mindent s ha nem inyünk szerint ut ki a dolog, legfeljebb panaszokban törünk ki s kárhoztatjuk a társadalmat anélkül, hogy részünkről egy gondolattal tetünk volna többet, mint annak többi tagjai.

Nem érzünk erőt a kezdeményezésre s hajlamot a kezdeményezőkövetésére.

Kihalt belőlünk az önmagunk s mások iránti bizalom, s helyét a féltékenykedés foglalta el, — s ha találkoznak egyesek, kikben több a tevékenységi hajlam, s buzgalom, sietünk a tevékenységet megbénítani, s hajlamot előlmi részvétlenségünkkel, s fukarkodunk még az elismerés első jutalmával is.

Mondom e tapasztalatok kétszeresen leverők, napjainkban, midőn a pessimistáknak kezdünk igazat adni, mert reményeinket nem látjuk igazolva.

A lefolyt nehéz időkben fentartá a nemzetet az éberség, az érdeklődés s a szívós kitaratás, most mindezt fogyni látva nem kell-e féltünk a jövőtől, melynek bizonytalansága ellenében nincs mire támaszkodnunk.

Ki van hivatva ezen áramlatot fentartóztatva, felkölteni s lelket önteni a tespedés helyébe? — E kérdésre nem felelhetünk mást, mint hogy minden egyes hazafinak kötelessége, tegyen kiki annyit, amennyit ereje s körülményei tenni engednek, ne kicsinyelje senki a kört, a melyben munkálhat, ne keveselje az erőt, amelylyel rendelkezhetik, csapból lesz a tenger, családokból az állam.

Nem üntetesszerű ténykedésre, de zajtalan s folytonos munkásságra van szükség, ha ahöz értettünk, erre se legyünk restek, tudván azt, hogy ennek eredményei maradandóbbak, s következményei áldásosabbak, ettől függ nemzetünk jövője, melyet csak

egy biztosíthatunk, ha mindegyikünk meg teszi kötelességét.

Az inség ügyében.

A megyei központi inségi bizottmány legutóbbi gyűlésén hozott határozatai leginkább a segélynyújtás mikéntjére vonatkoznak, — miután már a megyehatóságilag nyújtandó segély mennyisége s felosztása gyűléseleg lón, mint olvasóink közléseinkből tudják, helyben hagyva.

Eme határozatok, kiindulva, a törvény azon rendelkezéséből, mely szerint első sorban maguk a községek tartoznak szegényeikről gondoskodni, a segélynyújtás eszközlését a községekre, illetve az azokban alakítandó állandó inségi bizottságokra bízta, a szolgabíró, s a járási inségi bizottság ellenőrző felügyelő mellett. A községek a reájuk eső segélyösszeget havonként, előre fogják a szolgabíró utján! ezekhez kapni, s azzal a ezé kezeten belül, havi számadás kötelezettsége mellett, legjobb belátásuk szerint intézkedhetnek.

Most tehát a községek van a sor, hogy, miután a megye minden lehetőt megtett, ők se mulasszanak el semmit az inség enyhítésére s elhárítására, mit a törvény, emberbaráti érület s önmaguk iránti kötelesség s tekintetben reájuk ró.

Első teendő természetesen minden községben az inségi bizottság megalakítása, mely kötelemnek ismerje gondoskodni azon módokról, melyek legcélszerűbbeknek mutatkoznak, az ügyefogyottaknak élelemmel ellátására nézve, s amely folytonosan örkönd a fellett, hogy a megye és község által nyújtandó segély ezéllát is érje s abban azok, de csak azok részesüljenek, kik azt nélkülözni képtelenek.

Igen természetes, hogy a segélyzendők száma, a nyújtható segély mennyisége s egyéb specialis körülmények foghatják meghatározni, hogy a községben a segélynyújtás mily módon leend legcélszerűbben eszközölhető; — így nemely helyt talán a közkönyháni elvezetés vehető alkalmazásba, míg másutt a sor szerinti ellátás stb. bizonyuland ezélszerűnek. —

A szolgabírák kötelességévé tétett ezen inségi bizottságok haladéktalan szervezése, de a községek csak saját érdekükben cselekedendnek, ha önmaguk veszik a kezdeményezést fogantatva, s nem várják azt, míg a szolgabíró hozzájuk is eljuthat, főleg ha a segélynyújtás elnapolhatlan szükségként jelentkezik.

Ha a községek autonómikus élete,

nem volna még ma is nagyrészt írott málazt, — ezen bizottságok pár nap alatt már megkezdének működésüket, így azonban, mindent szolgabíráink tevékenységétől kell várunk.

Mondanunk sem kell, hogy a megyehatóságilag nyújtandó segély, csak kis részben fedezheti a szükségét, — a nagyobb rész a községek terhére esik, s minthogy a községek legnagyobb része, fájdalom, nincs azon helyzetben, hogy könnyű szerrel viselhetné a terhetet, kétszeresen szükséges a mielőbbi gondoskodás, nehogy a legzomortóbb köveikemények sietessék őket a cselekvésre. —

Bákrónika.

A siker biztos tudatával néhezünk a közelendő farsang elé, miután a kezdeményes megyénk országosan tisztelt alispánjától Veres Beniczky Hermin ó nagyságától eredett, ki azon meggyőződésében, hogy „bár mindnyájunk részvéte kíséri a jelen év folytán előállott közcsapásokat, a társadalmi életnek a miatt megdermedni nem szabad,“ f. hó 13-ára egybehívta a megye ifjúságát, egy az inségek javára tombolával egybekötött táncmulatság rendezése czéljából.

E felhívás következtében számomasan gyűltek egybe nemcsak helyből, de a távolabb vidékről is, s miután ó nagyságának az összejövetel ezéllát előadó beszédét egyhangú helyesléssel s szives meghívását köszönettel fogadták s örömmel értesültek arról, hogy a tombolajáték rendezését, a megye lelkes bölgyei kívánják eszközölni, az ezzel egybekötött táncmulatság rendezésére bizottságot alkottak, amelynek elnökül Sréer Alfréd, alelnökül Fay, Ármin, jegyzőül Harmos Gábor, pónztárnokul Szabó János, tagjaul pedig: Szitovszky János, Pulszky Ágost, Szent-Iványi Zoltán, Deszowffy Elek, Kalmán Frigyes, Kacskovics Jenő, Plachy Gyula, Somogyi Zoltán, Gyürky Béla, Balogh Dező, Horváth Danó, Szilassy Béla, Madách Aladár, Kacskovics Iván, Veres Lajos, Poos Géza, Veres János, Detrich Elek, Szudy Zoltán urak választottak.

Csak pár hét előtt sem mertők remélni, hogy a bákrónika megmegszakadt fonálát ily korán s ily sikertbiztosító közleménnyel kendhesük meg. —

Övintézkedések.

Ismét újabb csapás fenyegeti basánkat, a marhavész! a földművelés ipar és kereskedelmi ministeriumnak s vesélyt jelöl,

A decemberben ejtett fán, a víz át nem szikkadt, a január havában ejtett fán azonban 48 óra, a februárban ejtett fán szintén, a március havában ejtett fán azonban 24 óra alatt szikkadt át.

Földalagszék tartjuk tehát ismételn, miszerint az épületi czélokra szükséges fának ejtésére néve december hava a legkedvezőbb időpont, a hogy a később, kivált a nedvkerítés boallta után ejtett fának ily czélra való használata okvetlen kárral járván, ily fa legzsebesebben tűző anyagok használandó fel. E. L.

Gazdaszat.

A hazai szarvasmarhatenyésztés érdekében.

Forster János emlékirata.

Azon kérdés: mely marhafajta szaporításának mint törzs magyar hazánkban és mely fajttal történjen keresztelés? — igénytelen választást a következőkben vagyok hátrólani:

Több lapkodás és ingadozás azon kérdésben, hogy mely marha fajta szaporítások és melyivel történjen a keresztelés? — talán soha sem volt, mint a lofolyt 25 év alatt a tudós német gazdák között. Ezen állítást beismerni kénytelen mind az, a ki állattenyésztésünkre csak némi figyelmet fordított. Ennek okai nagy részben ott rejlenek: hogy a gazda, ha valahol a világon, ugy nálunk a körülményeknek rabja; — őseki nem csak a szeélyes időjárással van dolga, hanem sok más körülményrel is, melyeknek szabályozása nem tőle függ, melyekkel sok esetben számolni nem bír.

Egy fajta marha soha, minden gazdasági viszonyoknak megfelelően nem fog, s nálunk az épen nem lehetősége; — mert az állatok csak akkor állhatnak fenn, ha az életfeltételek, melyek között az életéség lehetősége, megvannak; — a föltételek és viszonyok pedig igen különbözőek, s így az állatok azokhoz valóban, idomulni, illetőleg szokni, simlálni, vagy pedig pusztulni kell.

A mostani korban nagyrészt az angolnak különbözőségi vizsketege, — egyik-másik tudós németnek, egy vagy másik fajta iránti előszeretete, sok esetben pedig a gazdaságoknak hitványai, (hogy ne látszassanak a mindennapi emberekkel egy bányén haladni) idéznek elő egy bizonyos divatot a marhatenyésztésben; — ez egy hatalmas módrall, mi a kiterjedt napi sajtó mellett könnyen eszközölhető, — a gazda közönségnek tudomására hozatik, és az egéki dicsőített fajta, mely testvéreinel talán sokkal több előnnyel nem bír, — mint az egyetlen tövözö tenyésztőanyag elfogadjatik, — lesz divatcsikké, — és mint ilyent ter-

mészetesen a divat bajai — hogy magát sokáig fentartani nem képes — érik.

Látunk a tiroli, a mürczthal, lavantabli schweiczi, berai, havasai, a seborhorn, és más angol fajttakat egymás után a dicsőség legmagasabb polczára emeltetni; — de nem soká tartott a dicsőség, — mert egymásután a közönség azoktól elfordult; — így van az jelenleg az egytized év előtt dicsőített hollandi fajttal — a ennek helyébe most már ugy látszik, a feketobarna és szürkebarna schweiczi fajttal a közönségben lévő mellek fajt, az alligau fajtát kívánják emelni.

Midőn a Lajthán tuli szomszédainkat, sőt Német, Francia- és Angolországban kérdés tétetik, hogy mely marha fajta szaporítások és használtságok a keresztelésre a kérdések főleg a tej és hús körül forognak; — mert náluk lö végzi a munkát, és a szarvasmarha tejet és húst ad, s legfeljebb a takarmányozás körüli kérdés, vajlon egyik vagy másik fajta a takarmányzásban többet vagy kevesebbet kíván-e? — vajlon válogatott-e ebben egyik vagy másik fajta? és monynyre képes az adott tartást tejben, hushan visszaadni, jön még szóba.

Nálunk Magyarországon a tej és hús kérdéshez vajmi sok más kérdés is szövetkezik; — általában a kérdések sokkal bonyolódottabbak, annyira, hogy ezek a lenni vagy nem lenni kérdése is beleolvannak.

A főkérdés nálunk — vajlon a schweiczi-hegyi marha és általában a tiszta csira-vérfajttájú marha azon körülmények közé helyezve, mint minők között a magyar fajta eddig tartott és élni kénytelenített, képes-e magát fentartani vagy sem? — a választ csakély nézetem szerint általában csak nem mel adható. — Ezen választ a következő okok hozhatók fel:

Hazánkba századok óta hozattak és hozatnak be csira fajttájú marhák hegyes vidékeinkbe úgy, mint a románra és ezek akarva nem akarva, kereszteségre használva lettek; — de fentartani magukat csak azon darabok voltak képesek a jövőny csirákól és ezeknek a hazai marháikkal való kereszteléséből származott fajttól, melyek hazánk azon tájára jutottak, melyek a csira őshazájának éghajlati viszonyaihoz hasonlóak voltak, és mely tájon hasonló körülmények között tartattak. — Ily megmaradt és szaporodott nyájakat lehet Vas-, Sopron-, Pozsony megye felső részében, Nyitra-, Zólyom- és Trencsén megyében, a Szepességben, Eperjes és Kassa vidékén és részben Bars megyében találni; különös gondal lettek pedig ezek német elemű királyi városainkban tartva. — Kevésbé kedvező

körülmények között a csira magát fentartani képes nem volt, kipusztult nagy kiterjedésű rónáinkon és viántéses tájainkól. Lapos erdős vidékeinken, Somogyban a Dráva felé eső részeiben a csira fajta a legelőnek vadtsága miatt a legelőn most sem tartható, — mert egy fölöl a legelőn meg nem él, másfelől a mestely és sorvadást életének véget. Ezen vidéken az életérti küzdelemben a magyar fajta és fajtái irányában a csira a rövidébbet húzza.

Már maga azon körülmény, hogy eddigi állapotunkban a marhavész időszakon kinti pusztítása miatt, a csira marha fentartható-nem volt, a csira marha fentartási-körülményei nagy előnyét kétség kívül helyezi.

Évezred óta fennál hazánkban tiszta vérben marha fajttak. — De ez nem a gazdaságosság érdeme, hanem a pusztító vészé. — Ez midőn a magyar fajta nyájakat tizedelte, a csirát, hol azt seregben találta, a legközelebbi idő alatt az utolsó darabig kirtotta; — a mi marhafajttakát a leglazább közigazgatás sem volt képes semmivé tenni; — a fölött tehát, hogy ezen fajta éghajlati viszonyainknak tökéletesen megfelel, kétség sem lehet.

Ezen előny ugyan a jelen körülmények között, midőn a magas kormány — általában soha elegendőleg meg nem hálálható erélylyel — a baj terjedését akadályozza, és ott, hol észrevétetik, elfojtatja, némiképp értékében veszt; — de mégis viszonyainkban mindenkor megbecsülhetlen jó tulajdon marad, mert tözszázadok vagyunk azon országgal, honnét a vész jön; — részünk tehát a bajban, jövőben is akarunk ellen is lesz.

Hogy minő megbecsülhetlen tulajdon ez, az akkor világlik ki, ha figyelembe vesszük, hogy a magyar marha szabadban magára hagyva 10°-lék veszteség mellett átmege a hajon. — Elkülönítés, mellett akként, mint azt magam gyakoroltattam, 3—4°-lék veszteséggel a marhalétszámból, habár nagy fáradsággal, a bajból menekülni lehet.

A magyar marhára csak akkor lesz a baj veszélyes, ha azok istállóba zárva, úgy szólván szántszándékosan átható befertőztetésnek tételnek ki, de akkor is a fele részben szokott a baj végződni. — Általában bebizonyított tény az, hogy a ragályt csak a csira-marhák dögöl szókták elmentgeíteni, és azzal a ragályt emelni.

Ha egyéb kitűnő tulajdonai nem lennének is a magyar fajta marháknak, ez maga elégséges lenne arra, miszerint annak fajttája, az utókornak a maga eredeti tisztaságában, — mint eddig maga a jó természet tett helyettünk, — jövőben is fentartassék.

Azon kérdés tehát, hogy mely fajta

marha legyen hazánkban a törzs, és mely szaporítások? — csakis a tiszta magyar fajttak előnyére dönthető el.

A második kérdésnél, hogy mily fajttal történjen a keresztelés a magyar marhára nézve? — felmerül újra azon mellek kérdés, hogy mire fordítja a magyar gazda a marháját? és általában eléget meg van-e a dolog hányva? hogy ha csak azon kérdésnél maradnánk, mely szomszéd inkál a sarkpontot a tej és hús termelését képezi? — ha csak azon kérdésre szorítkoznánk: ad-e marha fajttaloz képest a magyar fajta tohen annyi tejet? keves-e szá munkra az adott takarmányt tejben és hushan ugy értékesíteni, mint más fajta? és ha van különbség, minő az?

Hogy ezzel egyáltalán a kérdés eléggé megvitatta, nem lenne, az a következőköl kiittnik.

Minekutána nálunk kevés kivétellel minden mezei munkát a szarvasmarha végez, természetesen azt követeljük, hogy tenyésztésünköl a szükséges vonó marha ki-körüljön, és hogy az előállított ökrök gyors, hajlékonyak, kitartók, egészségesek legyenek; továbbá azt követeljük, hogy legyen az ökr a fennebbiek mellett oly sürge és gyors, hogy a nyári hónapokban a vészszopók százerrei ellen, melyek testének minden részébe, sőt orrlyukaiba is befészkelve, hátába pondrókat tesznek le, magát testének minden mozgékonyágával védeni képes legyen, — miszerint azok testében nyílt sebeket ne rághassanak; nemkülöben követeljük, — hogy egy a melléje fogott társával 80 kros sajtómban, annyi forintos bírvánkosos iga helyett, — torhes szekereteket, ekeket vonja; — hogy széna és fűszerez marjú helyett szalmával s ennek töreke és szecsakájával, vagy legfeljebb rázattal, a nehéz szekereteket télen a kitélelég alatt végezze, — és nyáron át délben egy kis adag luczortát, vagy takarmány kukoriczát kapva éjjel a legelőre keresse a szunyogok milliárdnyi mennyiségének csipése között életét, — hajnalban pedig, mint ha egész éjjel nyugodott volna, az ekébe foga, vidor kedddel, gyors léptekkel — csak a fordulóban csakély enyhített nyervo 6—7 óráigbarázdákat hasítson. — E mellett sok sőt legtöbb esetben kívánjuk, hogy sőt nélkül is éljen szegény marháknak, holott csakis a vészszókkal és fűszerez lehotna a kemény rostos szalmát emésztésre alkalmassá tenni. — Hogy e czélra a szegény gazdáknak oleo, igen oleo sőt juttatható lenne, kétséget sem szenvedhet — mert régóta hírlik azt, hogy Ausztriának és Magyarországnak annyi a sója, hogy minden utjait kö helyett azzal rakhatná ki.

(folyt. következőköl.)

Felelős szerkesztő:

Harmos Gábor.

Az Alsó-Bodonyi közbirtokos uraság részéről ezennel közhírré tétetik, miszerint ugyan e községben létező két korema, mézárszék, és egy patakmalom, minden hozzátartozókkal együtt 1874-ik évi aprilis hó 24-től fogva három évre többet igényes utján haszonbérbe adandók.

A melyre is a haszonbérbe venni kívánók 1874-ik évi február hó 20-án meghivatnak. A feltételek Petóffy János helybeli gazdaságnál megduthatók.

Kelt, Alsó-Bodonyban, 1873. dec. 5-én.

A nagy géczy közbirtokosság tulajdonát képező bor és pálinka nem különben húsméréségi jog 1874-ik év 1-ső napjától 3 egymást követő évre haszonbérbe nyilvános árverésen fog kiadatni, kik ezt kibérelni ohajtják Nagy-Géczben a közbirtokossági felügyelő Szerémy Benedek urnal december 29-én megjelenni reggeli 10 órára sziveskedjenek az árverők 10 %, bánatbénzt letenni kötelezvék, az árverési feltételek a községi bíró úrnál olólegesen és megtekinthetők.